

แบบจัดเก็บองค์ความรู้

องค์ความรู้ เรื่อง การลดต้นทุนการผลิตข้าว
 เจ้าของความรู้ชื่อ นายบุญชู วงษ์อนุ
 ตำแหน่ง ประธาน ศพก.
 สังกัด สำนักงานเกษตรอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

<p style="text-align: center;">กระบวนการ/ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ (ขององค์ความรู้)</p>	<p style="text-align: center;">ข้อเสนอแนะ/เอกสารอ้างอิง/คู่มือต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับปฏิบัติงานในกิจกรรมนั้น เช่น พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับ ที่...มาตรา...วรรค...บรรทัดที่...)/ข้อพึงระวัง (ถ้ามี)</p>
<p style="text-align: center;">“ปุ๋ยสั่งตัด” ช่วยลดต้นทุนการผลิต</p> <p>ในยุคเศรษฐกิจทุนนิยม เกษตรกรต้องแข่งขันทั้งด้านราคาและคุณภาพ จึงควรเร่งพัฒนาตนเองให้เป็น “มืออาชีพ” เร็วที่สุด คือ ทำการเกษตรอย่างมีเป้าหมายชัดเจน มีหลักคิดที่ถูกต้อง รวมทั้งใช้ข้อมูลและความรู้ประกอบการตัดสินใจในทุกๆ ขั้นตอน</p> <p>เป้าหมายแรกของเกษตรกรมืออาชีพควรอยู่ที่การลดต้นทุน เพราะเริ่มได้ทันที ด้วยตนเอง โดยวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนการผลิต แล้วกำหนดเป้าหมายต้นทุนการผลิตครั้งต่อไปว่าจะอยู่ที่เท่าไร? จะลดค่าใช้จ่ายส่วนไหน? และด้วยวิธีการอย่างไร? พี่ชุกทุกชนิดจะเจริญเติบโตดีและให้ผลผลิตสูงก็ต่อเมื่อเกษตรกรสามารถจัดการให้เกิด “ความลงตัวพอดี” ระหว่างพันธุ์พืชกับปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง อาทิ ดิน ปุ๋ย น้ำ วัชพืช โรค แมลง ฯลฯ</p> <p>ถ้าต้องการลดต้นทุนการผลิตร้อยละ ๒๐ โดยผลผลิตข้าวไม่ลดลงและอาจเพิ่มผลผลิตข้าวได้ร้อยละ ๒๐ ลดระยะเวลาในการหว่านปุ๋ย ลดการใช้สารเคมี ช่วยให้สภาพแวดล้อมบริเวณท้องนาดีขึ้น เพิ่มปริมาณศัตรูธรรมชาติ ต้องดูแลจัดการเป็นพิเศษใน ๔ “จุดคอขวด” ดังนี้</p> <p>๑. เมล็ดพันธุ์ข้าว ปัญหาใช้อัตราเมล็ดพันธุ์มากเกินไป ควรใช้เพียง ๑๕ – ๒๐ กก./ไร่ และใช้เมล็ดพันธุ์จากแหล่งที่น่าเชื่อถือ ได้รับการรับรอง มีเปอร์เซ็นต์การงอกไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐ หรือเปลี่ยนวิธีการทำนาจากการทำนาหว่าน เป็นการทำนาแบบนาโยน ใช้เมล็ดพันธุ์ ๗ กก./ไร่ หรือการทำนาแบบนาหยอด ใช้เมล็ดพันธุ์ ๑๒ กก./ไร่</p> <p>๒. การปรับปรุงบำรุงดิน ปัญหาดินเสื่อมโทรม และการเผาฟางข้าวหลังการเก็บเกี่ยว ควรไถกลบหรือหมักฟางในนา โดยเร่งการผุพังสลายตัวด้วยปุ๋ยอินทรีย์ / น้ำหมักชีวภาพ ซึ่งจะช่วยลดการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนลงได้มาก ทั้งยังช่วยลดการระบาดของหนอนกอ ส่วนดินที่เสื่อมโทรมมาก ควรปรับปรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด อาทิ ปอเทือง ถั่วมะแฮะ ถั่วเขียว ถั่วพรี ถั่วพุ่ม ฯลฯ และควรมีการพักนาควรทำนาปีละไม่เกิน ๒ ครั้ง</p> <p>๓. การใช้ปุ๋ยเคมี ปัญหาใช้ปุ๋ยเคมีผิดสูตร ผิดเวลา ผิดวิธี และผิดปริมาณ ควรใช้เทคโนโลยี “ปุ๋ยสั่งตัด” รวมทั้งการใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ หรือปุ๋ยแต่งหน้า (ปริมาณครึ่งหนึ่งของปุ๋ยไนโตรเจนทั้งหมด) ต้องให้ถูกเวลาด้วย แนะนำให้ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒ ในวันที่ ๖๐ นับถอยหลังจากวันเก็บเกี่ยว ซึ่งเป็นระยะกำเนิดช่อดอกของข้าว เช่น พันธุ์ข้าวอายุ</p>	

๑๑๐ วัน (สุพรรณ ๑ ซัยนาท ๑ และ กข ๓๑) ใส่ปุ๋ย ๕๐ วันหลังหว่าน พันธุ์ข้าวอายุ ๑๑๕ วัน (สุพรรณ ๓) ใส่ปุ๋ย ๕๕ วันหลังหว่าน และพันธุ์ข้าวอายุ ๑๒๐ วัน (ปทุมธานี ๑) ใส่ปุ๋ย ๖๐ วันหลังหว่าน เป็นต้น

๔. การใช้สารฆ่าแมลง ปัญหาใช้สารฆ่าแมลงเกินความจำเป็น ถ้าใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตราที่เหมาะสม และใช้ปุ๋ยเคมีถูกต้อง ปัญหานี้จะลดลงได้มาก เนื่องจาก การใส่ปุ๋ยสังตั้งจะเพิ่มความแข็งแรงให้กับต้นข้าว ในการใช้แนะนำให้สำรวจแมลงศัตรูข้าว ก่อนฉีดพ่นสารฆ่าแมลงทุกครั้ง

“ปุ๋ยสังตั้ง” (เสียมี่ขนาดพอดีตัว) เป็นเทคโนโลยีการใส่ปุ๋ยที่นำปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตของพืช ได้แก่ พันธุ์พืช แสง อุณหภูมิ น้ำ ฝน ชุดดิน และข้อมูล เอ็น-พี-เค ในดินขณะนั้น มาใช้กำหนดคำแนะนำการใส่ปุ๋ย จึงมีความถูกต้องมากขึ้น แต่ยังคงแนะนำให้เกษตรกรปรับการใส่ปุ๋ยอีกครั้งหนึ่งด้วยตนเอง โดยสังเกตการเจริญเติบโตของพืช เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใส่ปุ๋ยให้มากยิ่งขึ้น

การใช้เทคโนโลยี “ปุ๋ยสังตั้ง” มี ๓ ขั้นตอน

๑. ตรวจสอบข้อมูลชุดดิน สอบถามได้ที่สถานีพัฒนาที่ดินทุกจังหวัด หรือตรวจสอบจากเว็บไซต์ www.soil.doae.go.th หรือตรวจสอบกับกรมส่งเสริมการเกษตรเพียงท่านทราบ ค่า GPS แปลงนาของตนเองเท่านั้นก็จะทราบชุดดินในพื้นที่ๆทำการเพาะปลูก

๒. ตรวจสอบปริมาณ เอ็น-พี-เค ในดิน ใช้ชุดตรวจสอบ เอ็น-พี-เค ในดินแบบรวดเร็ว ซึ่งเกษตรกรวิเคราะห์ได้ด้วยตนเองภายใน ๓๐ นาที (ค่าน้ำยา ๕๐ บาทต่อตัวอย่าง) ควรมีการรวมกลุ่มกันตรวจ ในการตรวจแต่ละครั้ง ตัวอย่างดินควรมีประมาณ ๒๕ ตัวอย่าง (เนื่องจากน้ำยาเบอร์ ๙ เมื่อผสมแล้วสามารถเก็บได้เพียงอายุ ๑ เดือนเท่านั้น)

๓. ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ ศึกษาจากคู่มือคำแนะนำการใส่ปุ๋ยสังตั้ง หรือโปรแกรมคำแนะนำการใส่ปุ๋ยสังตั้ง ซึ่งดาวน์โหลดโปรแกรมได้จากเว็บไซต์

www.ssnm.agr.ku.ac.th หรือสอบถามได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองแขง

หมายเหตุ ควรวิเคราะห์ดินก่อนปลูกพืช ๓ ถดปลูกติดต่อกัน เพื่อปรับการใส่ปุ๋ยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จากนั้นแนะนำให้วิเคราะห์ดินทุก ๒ ปี

ผู้บันทึกความรู้ ชื่อ – สกุล นางสาวปวรรณพัสตร์ ม่วงสนธิ ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สังกัด สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี

ติดต่อได้ที่ สำนักงานเกษตรจังหวัดสระบุรี อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โทร 036-230690